

NOBILA DOAMNĂ SAVILIA

după PAUL MARGUERITE

Toate amintirile mele din Corsel vor rămâne îmbalsamate de un miros de mirt, de mentă și de ierburi sălbatice. Legende de prin partea locului exală aceeași aromă tare și piperată. Iată pe aceea a frumoasei Savilia, pe care mi-a istorisit-o un amabil tovarăș de drum, mergând dela Olmeto la Sollacaro, pe la poalele muntelui unde s'au înfipt, ca un cuib de vultur, — în dosul unor blocuri de granit și al unei păduri de stejari verzi, — ruinele și donjonul castelului Franchi, devenit mai târziu proprietatea lui Vincentello de Istria.

Contele de Franchi era în dușmănie cu vecinul său Giudice, conte de Istria. De multă vreme se hărțuiau; nu exista șicană pe care să nu și-o fi făcut; și toate rudele lor împărțeau aceeași „vendetta”. În fiecare zi se urmau sfidările și ambuscadele, luptele drepte și loviturile de stilet, pe ascuns. Frumoasa contesă Savilia întreținea ura aceasta în inima bărbatului ei, căci Giudice de Istria o iubise cu o pasiune violentă altădată, când voise să o ia de soție, și poate că tot o mai iubea, turbând de neceaz văzând-o la brațul altuia. Așa încât între cei doi oameni se amestecase furia aceea de rivalitate și de gelozie pe care o simt aceia cari luptă sub ochii unei femei, și pentru ea!

Într-o seară, pe când Savilia își aștepta bărbatul, plecat de trei zile într-o expediție, se simți cuprinsă de presimțiri rele.

Din înaltul donjonului, cu ochii ațintiți în depărtare ea scruta noaptea, cu aerul de a citi într'însa o nenorocire. Inima îi rămânea nemiscată ca și cum ar fi băut măsălarită ori opium și, de odată, deșteptându-se, îi bătea cu mare putere în piept. Poate că-i aruncase cineva vreun farmec, ori o deochiasă? Și a încercat, cu femeile sale, proba cu picătura de untdelemn în apă sau în plumb topit. Deoarece semnele se arătau potrivnice, a poruncit capelanului său să se ducă sus, pentru ca să rostească rugăciuni; iar ea murmură, îngenușchiată, răspunsurile și *amin-urile*. Dar nu era cu mintea acolo, căci lilieci, atrași de lumină, zburau în jurul voalului său, pe care îl atingeau ușor, ca niște suflute blestemate.

Deodată au apărut vre-o câteva torțe roșii tocmai la poalele muntelui; ele au dispărut la colțul stâncilor, apoi iarăși au fâlfâit, și mai tare; ele luminau un cortegiu care urca încetșor. Erau oamenii dela castel: în frunte, unchiul și frații contelui; în urmă, treisprezece rude și veri de-a-i contesei. Ei duceau un om. Și Savilia coborând degrabă la puntea castelului, a recunoscut pe bărbatul-său, moș mișelește într-o întâlnire cu soldații lui Giudice. Sângele îi curgea din piept; o spumă îi înflorea buzele. Din omul frumos ce fusese, cu ochii mari și blânzi, el părea acum înspăimântător, cu privirea sticloasă, rânjind cu dinții albi, ca un lup mort!

*

Disperarea contesei a fost extremă, așa cum se și cuvenea. Și-a smuls, plângând și țipând, frumusețea sa păr, și a stat trei zile fără să mănânce ori să bea. Pe cei deaproape ai săi i-a pus să jure răzbuinare, și a blestemat pe Giudice, asasinul, până'n rudenii lui cea mai îndepărtată. După funeralii, a rămas prosternată cinci ore, cu fața lipită de despedea mortuară care acoperea rămășițele pământesti ale domnului ei, în capelă.

Cu toate acestea, în mijlocul pasiunii și durerii sale deslănțuite, ea se gândea. Avea să se teamă de multe! Contele Giudice era puternic, vindicativ, crud. El își purta suflul înscris pe față, care era sălbatecă și urâtă; de curând adunase în jurul lui noi partizani. Ce s'ar face ea, dacă i-ar asedia castelul? Deja printre ai ei intrase învrăjbierea! Atunci, privită de stăpânul și de soțul care-ar fi apărut-o, o groază necunoscută i s'a strecurat în inimă.

Dar, fiind pricepută, și plină de viclenie pentru vârsta sa, ea s'a destăinuit capelanului — călugăr suplu și cu ochi șireți — care înțelegea doar din două vorbe, dintr'un surâs.

— Prezintă-te — i-a zis ea — înaintea contelui Giudice și spune-i că numai bărbatii se războiesc cu bărbatii, iar nu femeile slabe cu niște căpitant ca el. Să cruțe deci pe văduva vrășmașului său, dacă a avut vre-odată vre-o înclinațiune pentru ea, de pe timpul când era fecioară la părinții ei! Și dacă își mai amintește încă de dorința amoroasă ce mi-a purtat, fă-l să înțeleagă că gândurile mele nu i-au fost niciodată potrivnice, și că, în fundul inimei mele, dacă ar putea să citească acolo, n'ar găsi decât sentimente ce îi sunt favorabile.

Capelanul a transmis contelui vorbele contesei. Cum acesta avea aerul sincer, Giudice, dintru'ntăi, neîncredător, l-a crezut. Interesul său îl sfătuia să placă, Savilia fiind tânără, frumoasă și bogată. A însărcinat deci pe călugăr cu un mesagiu pentru stăpâna sa. Ea l-a citit fără mânie, a trimis înapoi pe capelan ca intermediar, și a acceptat chiar

unele daruri trimise de conte. Așa încât într-o zi, cu inima înfrigurată, credul, el s'a dus, în haine de sărbătoare și întovărit numai de câțiva paji să viziteze pe Savilia și să-i ceară mâna.

Atunci ea a izbucnit în râs, într'un râs disprețuitor și plin de ură. La acest semnal, cei de-aproape ai ei, au intrat, cu spada în mână. Giudice, le-gat cobză, a fost aruncat într-o cușcă cu gratii de fier.

Acolo, în toate zilele, Savilia se ducea să-l vadă. Ea își distila ura în tăcere, privindu-l cu ochi de foc. După ce-l contempla îndelung, izbuinea urăși în râsul ei insultător; și râsul acesta, în care suna o nebulie răzbunătoare, făcea rău celor ce-o auzeau.

Pe urmă, i-a vorbit. Amenințând pe Giudice, îl făcea laș și asasin; îi tăgăduia curajul, exaltând pe acela al contelui — bărbatul său. În față, i-arunca sute de invective usturătoare, și pune pe lachei să-l huiduie. El rămânea surd, nemiscat, privind-o numai în față, cu ochii săi de fier în cușcă.

A inventat suplicii mai rafinate. După ce-l lăsa să sufere de foame și de sete, porunceea să i se aducă dinainte mâncăruri bune, cărnuri, vinuri și fructe. Și, cu urdele sale, bea și mănca, aruncându-i, uneori în râs, ciocchinele de strugure din care mușcase ea. Dar, posomorât, și fără ca vre-un cuvânt ori vre-o plângere să fi eșit din gura sa, el o privea întotdeauna țintă, fără să-și plece ochii.

Contesa întoarce capul și izbucni într'un râs crud și disprețuitor

Tăcerea aceasta ultragia femeia și privirea aceasta o ardea. Dacă Giudice ar fi implorat-o, poate că i s'ar fi făcut milă de el. Ea voind să-l facă să sufere și mai mult, își luă obiceiul ca, în toate serile, să pună s'o desbrace dinaintea lui. Camerista ei îi trăgea ciorapii, fusta, și o pieptăna pentru noapte. Savilia își descoperea umerii și pieptul își scotea unul câte unul toate vestimintele, până când apărea goală. Atunci, bătându-și joc cu cruzime, de părul lung, de unghiile murdare și de proasta stare în care se afla captivul, îi arăta brațele, gâtul spatele, și tot corpul ei alb și lustruit, în atitudine lubrice, întinzându-se și cambrându-și goliciunea. Giudice, dintru'ntăi ea beat, închidea ochii strângând dinții, așa de palid încât părea gata să leșine; apoi, fără posibilitate de stăpânire, pleoapele i se redeschideau, și el își ațintea sălbatecile lui lumini asupra acestei carni frumoase și vii.

— Privește, îi zicea Savilia, uită-te bine! Nu-i oare ceva prea frumos pentru o mustră așa de urâtă? Ai putut să crezi într'adevăr că tu vei posedea corpul și amorul meu, că tu vei dezmiarda părul acesta, că tu vei săruta gura aceasta, că toată ființa mea va fi a ta? Ai crezut-o, într'adevăr, ai crezut-o?

Și înălțând din umeri, izbuinea în râsul ei istoric înainte de a dispărea.

*

O femeie, totuși, avea milă de conte; aceasta era camerista Saviliei. Ochii ei mărturisiseră adesea prizonierului cât de atroce i se părea jocul stăpânei sale. Într-o zi, el a putut să stea de vorbă cu camerista; și cum aceasta era bătrână și la-comă, n'a avut să întrebuințeze decât făgădueli de bani.

Ea s'a pus în legătură cu părinții lui Giudice, cari i-au promis o sumă foarte mare. Dar castelul era imposibil de luat cu forță; mai multe atacuri

pentru a scăpa pe conte eșuaseră. De aceea camerista a pus mâna pe cheile unei trecători subterane; și într-o seară de sărbătoare, când îmbătase pe soldați, partizanii lui Istria au pătruns în cetate. Savilia, în fruntea alor săi, se apăra cu desna-dejde; dar contele Giudice liberat, a apărut în fundul sălei. Imediat ea a simțit că o trec fiorii morții — și n'a mai rezistat. Toate rudele ei au fost măcelărite sub ochii săi; măcelul acesta i-a stropit cu sânge rochia, căci sângele curgea pe sub picioarele ei, întocmai ca vinul roșu vărsat.

Câțiva oameni au pus mâna pe ea și au luat-o cu ei: ea s'a mirat că nu-i fac nici un rău. Incutată într-o sală scundă, aștepta pe conte, fie dintr'o supremă și lașă speranță de a-l îndupleca, fie — mai de grabă — pentru a-l brava. Însă el n'a apărut.

Dimineața, au tărit-o afară din castel. La o răspântie, a văzut o mulțime de oameni adunați. Acolo era și Giudice cu toți ai săi. Ea se gândea că vor s'o omoare.

Dar oamenii cari o conduseră acolo, au desbrăcat-o de vestimente și, după ce a rămas goală de tot, așa cum se arăbase contelui pentru a-l insulta, au legat-o expusă înaintea tuturor în mijlocul răspântiei. Apoi, Giudice a dat-o pe mâna slugilor sale. Această mârșavă răzbunare s'a întins la soldați și la trecători; ea a durat trei zile; după care nobila doamnă Savilia a murit.

Trad. de DET.

Nostalgia urangutanului

Gândesc oare mai muștele?

Din observarea animalelor domestice, cari trăiesc în imediata noastră apropiere, știm că cele superioare visează uneori.

A visa, este a gândi!

Ori mai muștele ocupă o treaptă superioară față de aceea a câinilor, pe scara inteligenței — și antropozii, din care face parte și urangutanul, sunt, la rândul lor, cu mult superiori altor animale.

Astfel stând lucrurile, ne putem întreba, dacă bietele maimuțe prizoniere nu se gândesc adesea la jungla lor natală!...

Răspunsul este dat de experiențele decisive, pe care le-au încercat mai mulți zoologi.

Vom vorbi aci numai de acele care au avut de subiect un urangutan, pensionar al grădinii zoologice din Londra, în vârstă de patru sau cinci ani.

I s'au prezentat întâi mai multe specii de flori, proprii regiunilor temperate: trandafiri, crini, mușcate, etc. El le-a cercetat apoi le-a aruncat, cu un gest de indiferență.

I s'a pus atunci sub ochi o ramură de orchidee, produsă de o plantă originară din interiorul Borneoului, patria urangutanilor; a privit-o cu atenție, apoi, în chip brusc, a strâns-o în mână, a sorbit-o lung, și a dus-o în fundul cușcei sale, refuzând să mai revie în fața gratiilor, cu toate apelurile gardianului său.

A doua zi de dimineață, s'a constatat că urangutanul nu se atinsese de hrana sa. Această floare îi produsese „dorul de țară”. În memoria sa a-morțită de captivitate, ea evocase viziunea pădurii natale!

S'a reînceput experiența cu o orhidee provenită din India tropicală, și destul de asemănătoare — în ce privește coloritul — cu precedenta. El a privit-o indiferent.

În sfârșit, după ce fusese lăsat să postească timp de-o jumătate de zi, i s'au oferit mere, — de care era lacom întotdeauna, — și orhidee de Borneo.

El a ezitat o clipă, îmboldit de foame, și ispitit gest a fost pentru flori și, după cum făcuse și în cazul precedent, le-a luat cu sine, ducându-le în colțul cel mai retras al cușcei sale. Numai după câteva minute s'a întors la merele cari îi ispiteau.

Experiențele acestea sunt de cel mai mare interes. Ele dovedesc în chip vădit că un obiect material poate da naștere, în mintea unui antropoid, de fructele, care îi făceau cu ochiul. Dar primul său unei întregi înlănțuirii de gânduri.

În necazul oamenilor înalți

Cancelarul Bacon, fiind întrebat de regele Iacob I. ce gândeste despre un ambasador francez, om foarte înalt, care tocmai atunci iesse din audiență, a răspuns: „Sine oamenii cari au această statură seamănă, câte odată, cu casele care au 5-6 etaje, în care locuiește cea mai de sus e de obicei cea mai rău mobilată”.